

YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH-BARQAROR KELAJAK ASOSI

Iskandarov Bekzod Abdijalilovich

SamISI "Iqtisodiyot nazariyasi"

kafedra katta o'qituvchisi

begzodiskandarov1988@gmail.com

Berdiqulova Madina Zokir qizi,

SamISI talabasi

madinaberdiqulova02@gmail.com

Annotatsiya. *Ushbu maqolada ekologiya va iqtisodiyotning o'zaro aloqadorligi, dunyo hamjamiyatida "yashil iqtisodiyot"ni joriy etish uchun qabul qilinayotgan qarorlar va amalga oshirilayotgan xatti-harakatlar yoritib berilgan. Mamlakatda iqtisodiy ishlab chiqarish natijasida namoyon bo'ladigan ekologik xavflarni kamaytirish maqsadida "yashil iqtisodiyot"ga o'tish jarayonini tatbiq etish ko'zda tutilgan.*

Kalit so'zlar: *atrof-muhit, "yashil iqtisodiyot", ekologik muammolar, UNEP 2011, globallashuv, iqtisodiy sektorlar.*

Аннотация. *В данной статье освещена взаимосвязь экологии и экономики, принятые решения и действия по внедрению «зеленой экономики» в мировое сообщество. Планируется реализовать процесс перехода к «зеленой экономике» с целью снижения экологических рисков, проявляющихся в результате экономического производства в стране.*

Ключевые слова: *окружающая среда, «зеленая экономика», экологические проблемы, УНЕП 2011, глобализация, отрасли экономики.*

Abstract. *This article highlights the interrelationship between ecology and the economy, the decisions made and actions taken to introduce the "green economy" in the world community. It is planned to implement the process of transition to "green economy" in order to reduce the environmental risks manifested as a result of economic production in the country.*

Key words: *environment, "green economy", environmental problems, UNEP 2011, globalization, economic sectors.*

Ma'lumki, hozirgi kunda tabiatning ifloslanishi, ekologiyaning buzilishi insoniyat uchun juda katta xavf olib kelishi, iqlimning keskin darajada o'zgarib ketishi kutilmoqda va buning asosiy sababi iqtisodiyotni rivojlantirishda qilinayotgan harakatlar, ishlab chiqaruvchi korxonalarining ko'p miqdorda mavjudligi, deb aytishimiz mumkin. Ulardan chiqadigan zaharli moddalar ekologiyaning ifloslanishiga ta'sir qiluvchi eng katta omil hisoblanib, bu kabi muammolarning oldini olish maqsadida "yashil iqtisodiyot"ga o'tish masalasiga alohida e'tibor qaratilmoqda.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR

Yashil iqtisodiyot _ bu ekologik xavflarni va ekologik tanqislikni kamaytirishga qaratilgan va atrof-muhitni buzmasdan barqaror rivojlanishni maqsad qilgan iqtisodiyot. U ekologik iqtisodiyot bilan chambarchas bog'liq, lekin ko'proq siyosiy jihatdan qo'llaniladigan yo'nalishga ega. UNEP 2011 Yashil Iqtisodiyot hisobotida ta'kidlanishicha, „yashil bo'lishi uchun iqtisodiyot nafaqat samarali, balki adolatli bo'lishi kerak. Adolatlilik global va mamlakat darajasidagi tenglik o'lchovlarini tan olishni, xususan, past uglerodli, resurslarni tejaydigan va ijtimoiy jihatdan qamrab oluvchi iqtisodiyotga adolatli o'tishni ta'minlashni nazarda tutadi.”

Yashil iqtisodiyotning oldingi iqtisodiy rejimlardan ajratib turadigan xususiyati — bu tabiiy kapital va ekologik xizmatlarni iqtisodiy ahamiyatga ega sifatida bevosita baholash, xarajatlar ekotizimlar orqali jamiyatdan tashqariga chiqariladigan to'liq xarajatlarni hisobga olish rejimi. Aktivga zarar yetkazgan yoki e'tiborsiz qoldiradigan tashkilotga ishonchli tarzda qaytariladi va uning majburiyatlari sifatida hisobga olinadi.

Ko'plab sanoat tarmoqlari globallashtirish iqtisodiyotda yashillashtirish amaliyotini targ'ib qilish usuli sifatida ushbu standartlarni qabul qila boshlaydi. Barqarorlik standartlari sifatida ham tanilgan bu standartlar sotib olingan mahsulotlar atrof-muhitga va ularni ishlab chiqaruvchi odamlarga zarar yetkazmasligini kafolatlaydigan maxsus qoidalardir. Ushbu standartlar soni yaqinda o'sib bordi va endi ular yangi, yanada yashil iqtisodiyotni qurishda yordam berishi mumkin. Ular o'rmon xo'jaligi, qishloq xo'jaligi, tog'-kon sanoati yoki baliqchilik kabi iqtisodiy sohalarga e'tibor qaratish; suv manbalari va biologik xilma-xillikni muhofaza qilish yoki issiqxona gazlari emissiyasini kamaytirish kabi ekologik omillarga e'tibor qaratish; xodimlarning ijtimoiy himoyasi va huquqlarini qo'llab-quvvatlash kabi vazifalarni o'z zimmasiga oladi.

Yashil iqtisodiyot har qanday iqtisod nazariyasi sifatida aniq ta'riflanadi, unga ko'ra, iqtisodiyot o'zi yashaydigan ekotizimning tarkibiy qismi hisoblanadi. Mavzuga yaxlit yondashuv tipik bo'lib, iqtisodiy g'oyalar ma'lum bir nazariyotchiga qarab har qanday boshqa mavzular bilan aralashib ketadi. Feminizm, postmodernizm, atrof-muhit harakati, tinchlik harakati, Yashil siyosat, yashil anarxizm va globallashtirishga qarshi harakat tarafdorlari bu atamani asosiy iqtisodiyotdan tashqarida bo'lgan juda boshqacha g'oyalarni tasvirlash uchun ishlatishgan.

2010-yildan boshlab Bretton-Vuds institutlari, xususan, Jahon banki va Xalqaro valyuta jamg'armasi o'zining „Yashil jamg'arma“ tashabbusi orqali biologik xilma-xillikni baholash va yanada rasmiy va universal biologik xilma-xillikka o'tish niyatini bildirishdi. Bularni emissiya va chiqindilarni kam bo'lmagan, ammo tubdan nolga tenglashtirishni hisobga olgan holda, Nolinchi Emissiyalar bo'yicha tadqiqot va tashabbuslar ilgari suriladi. UNEP 2011 Yashil iqtisodiyot hisobotida aytilishicha, „mavjud tadqiqotlarga asoslanib, global iqtisodiyotni yashillashtirish uchun yillik moliyalashtirish talabi 1,05 dan 2,59 trillion AQSh dollari oralig'ida bo'lishi taxmin qilingan. Ushbu talabni

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR

istiqbolda joylashtirish uchun bu global yalpi kapital shakllanishi bilan o'lganadigan yiliga jami global investitsiyalarning o'ndan bir qismini tashkil qiladi.”

Karl Burkart yashil iqtisodiyotni oltita asosiy sektorga asoslangan deb ta'riflagan:

- Qayta tiklanadigan energiya
- Yashil binolar
- Barqaror transport
- Suvni boshqarish
- Chiqindilarni boshqarish
- Yerni boshqarish

“Yashil iqtisodiyot”ni rivojlantirishni joriy etish kelajak avlodlar uchun yanada taraqqiy etgan barqaror rivojlanish asosida barpo etilgan iqtisodiyotni ta'minlashga asos bo'ladi desak, mubolag'a bo'lmaydi. Yuqorida keltirilgan sektorlarni samarali boshqarish orqali “yashil iqtisodiyot”ga o'tish jarayonini tatbiq etish, tabiatni asrash va ekologiyani saqlab qolishga erishish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. „United Nations Environment Programme (UNEP)“. 27-mart 2016-yilda asl nusxadan arxivlandi. 11-may 2016-yil.
2. Lynn R. Kahle, Eda Gurel-Atay, Eds. *Communicating Sustainability for the Green Economy*. New York: M.E. Sharpe, 2014. ISBN 978-0-7656-3680-5.
3. UNEP, 2011, *Towards a Green Economy: Pathways to Sustainable Development and Poverty Eradication*, www.unep.org/greeneconomy
4. Runnals, D. (2011) „Environment and economy: joined at the hip or just strange bedfellows?“. *S. A.P. I.EN. S. 4* (1)
5. „About UNFSS“ (en-US). *UNFSS*. 3-mart 2021-yil.
6. „World Bank to lead economic push on nature protection“. *BBC News*. 11-may 2016-yil.
7. „What is Green Economy? Here's a Simple Explanation“ (en-gb). *Sociology Group: Sociology and Other Social Sciences Blog* (30-iyun 2020-yil). 2-iyun 2021-yil.